

динаміки, співпраці в данному напрямі всіх політичних сил, залучення до роз'яснювальної роботи серед громад як представників влади так і громадських діячів.

Список використаних джерел

1. 29 жовтня відбудуться вибори у восьми об'єднаних територіальних громадах Прикарпаття [Електронний ресурс] // Щоденна інтернет-газета Версії. – Режим доступу : <http://versii.if.ua/novunu/29-zhovtnya-vidbudutsya-vibori-u-vosmi-ob-yednanih-teritorialnih-gromadah-prikarpattya-ofitsiyno/>.
2. http://www.cvk.gov.ua/news/news_03112017.htm.
3. ГРОМАДна реформа: що дала децентралізація// [Електронний ресурс] // Українська правда. – 4 серпня 2017 р. – Режим доступу : <https://www.epravda.com.ua/columns/2017/08/4/627740/>.
4. Децентралізація: чому “буксує” створення нових ОТГ на Прикарпатті?// [Електронний ресурс] // Щоденна інтернет-газета Версії. – Режим доступу до ресурсу: <http://versii.if.ua/publikacii/detsentralizatsiya-chomu-buksuye-stvorennya-novih-otg-na-prikarpatti/>.
5. Закарпаття: перемогу на виборах до Баранинської ОТГ здобули кандидати-самовисуванці // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.oporuaa.org/novyny/45065-zakarpattia-peremohu-na-vyborakh-do-baranynskoi-otg-zdobuly-kandydaty-samovysuvantsi>.
6. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
7. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80/paran8#n8>.
8. На Прикарпатті на виборах в ОТГ були намагання проголосувати без паспорта // [Електронний ресурс] / Радіо Свобода. – Режим доступу : <https://www.radiosvoboda.org/a/news/28822408.html>.
9. Стратегія сталого розвитку "Україна - 2020" // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

Харитонюк Оріся Леонідівна, аспірантка

*Наук. кер.: Малиновський Валентин Ярославович, д.п.н., проф.,
кафедра політології та державного управління Східноєвропейського
національного університету імені Лесі Українки*

ПРИМУСОВЕ ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД УКРАЇНИ– ЯК МЕХАНІЗМ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНОЇ РЕФОРМИ

Реформа місцевого самоврядування почала активно реалізовуватися в Україні ще з 2014 року та дуже вплинула на розвиток державного управління в цілому та на життя громадян України, зокрема.

Станом на 01.10.2017 р. створено 614 об'єднаних територіальних громад (ОТГ), з яких у 201 ОТГ 29 жовтня 2017 р. відбудуться перші місцеві вибори. За прогнозними оцінками Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України до кінця 2017 р. буде утворено понад 660 ОТГ, що об'єднують більше 3 тис. громад (27,1% від загальної кількості громад, що функціонували на 01.01.2015 р.) та близько 4 млн. населення (~ 14% від загальної кількості населення України).

Станом на 01.10.2017 р. з 490 районів України:

- у 308 районах відбулося добровільне об'єднання територіальних громад утворено 614 ОТГ;

- у 103 районах відбулося об'єднання більше 50% територіальних громад району;

- у 5 районах 5 областей об'єдналися усі територіальні громади району (Апостолівський район Дніпропетровської області, Оріхівський район Запорізької області, Горностаївський район Херсонської області, Летичівський район Хмельницької області, Куликівський район Чернігівської області)

- у 9 районах 8 областей — одна ОТГ утворена в межах усієї території району (Лиманська ОТГ Донецької області, Народицька ОТГ Житомирської, Великобілозерська ОТГ, Чернігівська ОТГ Запорізької області, Біловодська ОТГ Луганської області, Подільська ОТГ Одеської області, Коломацька ОТГ Харківської області, Старосинявська ОТГ Хмельницької області, Сновська ОТГ Чернігівської області);

- у 4-х районах 3-х областей у межах району залишилися тільки по 1 територіальній громаді, що не увійшли до ОТГ (Брусилівський район Житомирської області, Золочівський район Харківської області, Куликівський район, Срібнянський район Чернігівської області);

- 29 ОТГ 19-ти областей утворено в межах території 2-х або 3-х районів (Лука-Мелешківська, Краснопільська, Росошанська, Гніванська ОТГ Вінницької області; Оваднівська, Городищенська ОТГ Волинської області, Любимівська ОТГ Дніпропетровської області, Глибочицька, Оліївська ОТГ Житомирської області; Новобогданівська ОТГ Запорізької області; Брошнів-Осадська ОТГ Івано-Франківської області; Фурсівська ОТГ Київської області; Помічнлянська ОТГ Кіровоградської області; Нижньодуванська ОТГ Луганської області; Воютицька ОТГ Львівської області; Маяківська, Цебриківська, Знам'янська ОТГ Одеської області; Новогалещинська, Сенчанська ОТГ Полтавської області; Демидівська ОТГ Рівненської області; Верхньосироватська ОТГ Сумської області; Хоростківська, Зборівська ОТГ Тернопільської області; Любимівська ОТГ Херсонської області; Грицівська ОТГ Хмельницької області; Зорівська ОТГ Черкаської області; Холминська, Олишівська ОТГ Чернігівської області) [1].

З вищевказаного можна зробити висновок, що вже пройдено екватор кількості об'єднаних громад. Саме тому, питання примусового об'єднання набуває сьогодні неабиякої актуальності.

Дослідженням реформування місцевого самоврядування в Україні та в зарубіжних країнах займаються такі науковці: А. Ткачук [2], В. Малиновський [3] та інші.

Перед політичною елітою України зараз стоїть запитання. Що робити із громадами, які ще не об'єдналися? Для того, аби відповісти на це запитання, варто звернути увагу на зарубіжний досвід реформування місцевого самоврядування. Наприклад, якщо запитати латвійських державних чиновників, то вони дадуть тверду відповідь, що із затягненням реалізації децентралізаційної реформи в часі, зволікати не можна.

У Латвії адміністративно-територіальна реформа фактично проводилась протягом 1998-2009 років. Сьогодні можна стверджувати, що розведення цих реформ в часі породило зайві проблеми. Після юридичної реформи всі місцеві самоуправління, навіть найменші, отримали повноваження, під них ресурси, але виконувати реально їх не могли. Невеликі місцеві самоуправління просто не мали змоги реалізувати надані їм законом повноваження.

Почали виникати проблеми і з добровільним об'єднанням, оскільки не було затверджено жорстких правил щодо формату об'єднання. Голови волостей, які домовлялись щодо об'єднання, не надто хотіли враховувати інтереси сусідніх волостей та прагнення держави щодо переходу об'єднаних волостей у нові спроможності.

Фактично реформа 2009 року призвела до створення нових адміністративно-територіальних одиниць – країв з повноцінним місцевим самоуправлінням, волость формально залишилась, але уже без власного самоуправління.

Попри це, 35 самоуправлінь до 2009 року не об'єдналися і були об'єднані без дотації. Після цього вони звернулись до Конституційного Суду щодо неконституційного об'єднання, але цей позов програли.

При підготовці проекту карт, в кожному з пропонованих країв було проведено обговорення чому варто і як провести об'єднання. Не зважаючи на це, добровільне об'єднання відбувалось дуже мляво. Затягування процесу реформи, поява на базовому рівні двох різних за спроможністю одиниць волостей та країв змусило державу прийняти принципове рішення про завершення реформи уже через ухвалення закону.

Було внесено зміни до закону про реформу, надано право Уряду самим вирішувати питання меж самоуправлінь. Потім було прийнято рішення, що парламент має затвердити законом усі самоуправління, які утворюються внаслідок реформи. Протягом одного дня парламент затверджував законом всі самоуправління. Реформа в Латвії була проведена тому, що до експертних пропозицій таки прислухались політики і було прийнято політичне рішення.

Реформи в різних країнах дають підстави стверджувати, що у випадку, коли реформу ініціюють самі політики, тоді все йде досить швидко. Коли ж ідею подають чиновники чи експерти, то просування цієї ідеї йде дуже складно[2].

Важливо проаналізувати практику модернізації держав, досвід яких можна адаптувати до українських реалій, виходячи зі схожості базових параметрів. У зазначеному контексті, повчальним для України є досвід сусідньої Польщі, що успішно та динамічно здійснила реформу адміністративно-територіального поділу в 1999 р., яка експертами Ради Європи вважається взірцем такого роду перетворень у Центрально-Східній Європі. Запроваджений у цій сусідній країні устрій, демонструє раціональність розподілу владних повноважень та компетенцій між трьома рівнями місцевого самоврядування - гміною, повітом та воєводством. Результатом проведеної трансформації в Польщі стало створення держави нового типу, яка служить своїм громадянам і, спираючись на самоврядні інституції та громадянське суспільство, дає можливість формувати й контролювати органи публічної влади [3,с.237].

Історія польських реформ показує, що для успішного їхнього впровадження є необхідною комбінація трьох основних факторів: політичної волі істеблішменту, готових експертних розробок та підтримки суспільства.

У 1989-1990 та 1997-1999 роках всі ці передумови були. Тому польські реформи вдалось впровадити послідовно та швидко. Однак у 1993 році спроба самоврядної реформи провалилася, бо уряд втратив підтримку парламенту раніше, ніж експерти підготували змістовну та правову бази реформи.

Це і є головним уроком для нинішнього українського уряду. Історичне вікно можливостей ніколи не буває довго відкритим [4].

Таким чином, українська політична еліта не повинна буквально «копіювати» досвід інших країн по реформуванню місцевого самоврядування, оскільки, Україна має певні особливості. Але варто зауважити, що етап добровільного об'єднання територіальних громад затягнувся і це може негативно вплинути на подальший хід реформування місцевого самоврядування в Україні.

Список використаних джерел

1. Геннадій Зубко запропонував чотири варіанти зміни адміністративно-територіального устрою // [Електронний ресурс] / Сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального розвитку України. – 2017. – Режим доступу : <http://decentralization.gov.ua/news/item/id/7057>.

2. Ткачук А. Як провели реформу адміністративно-територіального устрою та місцевого самоврядування у Латвії // [Електронний ресурс] / Анатолій Ткачук. – 2015. – Режим доступу : <http://www.csi.org.ua/yak-provely-reformu-administratyvno-t/>.

3. Малиновський В. Реформування територіальної організації влади Польщі: уроки для України / Валентин Малиновський. // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2007. – №3. – С. 235–243.

4. Желяк М. Досвід Польщі: чому нове самоврядування "запрацювало" лише із другої спроби? // [Електронний ресурс] / Маркіян Желяк // Європейська правда. – 2014. – Режим доступу : <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2014/12/8/7028546/>.

*Денисов Костянтин Вікторович, кандидат економічних наук,
Запорізький національний університет*

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ В УКРАЇНІ: АДМІНІСТРАТИВНІ ТА БЮДЖЕТНІ АСПЕКТИ, НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА

На даний час питання децентралізації влади є серед найбільш обговорюваних і згадуваних в науково–експертному товаристві та органах влади, як центральній так і місцевій. Основний акцент робиться на змінах до Конституції та Бюджетного кодексу, головним очікуваним результатом яких має стати передача повноважень від центральних органів виконавчої влади (ЦОВВ) до органів місцевого самоврядування. Проект реформи передбачає зміцнення місцевих бюджетів за рахунок збільшення їх доходної бази та розширення фіскальної автономії. Це дійсно є нагальним та необхідним для подальшого забезпечення умов сталого розвитку України в цілому та кожного з її регіонів – від маленького села до міст обласного значення.

Мета нашої роботи – дослідити результативність перших етапів реалізації реформи децентралізації влади та органів місцевого самоврядування в Україні. Потребують оцінки зміни конституційного та бюджетного законодавства в контексті їхнього впливу на потенціал соціально–економічного розвитку країни в цілому та окремих регіонів.

Першим законодавчим кроком реформи децентралізації влади в Україні стало ухвалення парламентом Закону «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05.02.2015р. за № 157–VIII. Законом передбачено створення фактично нової адміністративно–територіальної одиниці – «об'єднана територіальна громада», правовий статус якої жодним чином не визначається положеннями ст.133 «Територіальний устрій України» діючої Конституції, яка чітко визначає, що "систему адміністративно–територіального устрою України складають: Автономна Республіка Крим, області, райони, міста, райони в містах, селища і села". Жодного слова про якісь "об'єднані громади".

Переконані – це ставить під сумнів правомірність існування об'єднаних територіальних громад. У регіонах, на сесіях обласних рад ухвалювалися т.зв. «перспективні плани добровільного об'єднання громад», які формувалися без урахування соціально–економічних і природо–ресурсних потенціалів територій. Мова вже ,навіть, не йде про наукове прогнозування результатів діяльності таких громад. Громади створюються шляхом примусу до цього сільських і селищних голів в обмін на разові дотації з бюджету. Обласні ради ухвалюють